

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitae Sanctorvm

complectens sanctos Mensium, Aprilis, Maii & Ivnii

Lippeloo, Zacharias

Coloniae Agrippinæ, 1603

Vita S. Monicæ Matris S. Avgustini, desumpta ex libris Confeßionum eiusdem. Migravit ad Dominum anno 389. secundu[m] fastos Onuphrij, ætatis suæ 56.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42716

eius in quoddam eminentius saxum exposuit; quod aquila nutu Dei eò aduolans, expansis alis protegebat.

Apparuit aut in visione B. Florianus Valeria matronæ religione ac pietate eximiæ, indicauitque ei quo loco corpus eius humo contegeret. Illa visione hac admonita, mox adfluuium abiit; corpusque præ Gentilium metu virgultis inuolutum, ad locum sepulture destinatum perduxit. Cum autem inter eundem, iumenta quæ sacras reliquias uehebant, nimia lassitudine oppressa oneri succumberent, matrona tremens Dominum rogauit, ut ipse opem ferre dignaretur; statimque fons illic erupit, cuius aqua iumenta recreata, susceptum iter cum sacro pignore confecerunt. **Miraculum præclarum.** Eo autem in loco ubi martyr sepultus iacet, præ clara de cælo miracula exhibentur, multaque beneficia ijs, qui rebus in aduersis inuicti athletæ auxilium implorant, diuinitus præstantur.

VITA S. MONICAE MATRIS S. AV.

gustini, desumpta ex libris Confessionum eiusdem. Migravit ad Dominum anno 389. secundum fastos Onuphrii, ætatis suæ 56.

C. Baron. to. 4. Annal.

MISISTI manum tuam ex alto Domine Deus, & de profunda caligine erroris Manichæorum eruisti animam meam, cum pro me ploraret ad te mater mea, fidelis tua, amplius quàm flent matres corporea funera. Videbat enim illa mortem meam ex fide & spiritu, quem ex te habebat, & exaudisti eam Domine. Exaudisti eam nec despexisti lachrymas eius, cum profluentes rigarent terram sub oculis eius, in omni loco orationis eius, & exaudisti eam.

4. Maij.
Ex confessio-
ne Augusti-
ni lib. 3. cap.
11. & 12.

Mm eam.

Visio S. Monica.

eam. Nam vndè illud somnium, quo eam confolatus es, vt viuere me secum crederet, & habere secum eandem mēsam in domo, quod nolle ceperat, auersans & detestans blasphemias erroris mei? Vidit enim stantem se in quadam regula, & aduenientem ad se iuuenem splendens, hilarem, atque arridentē sibi, cum illa esset mœrens & mœrore confecta. Qui cum causas que sisset ab ea mœsitia suæ quotidianarum que chrymarū, docendi, vt assolet, non discendi pietia, atque illa respondisset, perditionem meam se plāgere, iussisse illum, quòd secura esset, admonuisse, vt attenderet & videret, vbi illa, ibi esse & me. Quod illa vbi attendit, vnde iuxta se in eadem regula stantem. Vndè quia erant aures tuæ ad cor eius? O tu boni nepotens, qui sic curas vnumquemque nostrum tanquàm solūm cures: & sic omnes tanquàm gulos. Vndè illud etiam, quòd cum mihi narrasset ipsum visum, & ego ad id trahere conarer, illa se potiùs non desperaret futuram esse, quæ eram: continud sine aliqua hæsitacione. Non inquit, non enim mihi dictum est, vbi illa & tu: sed, vbi tu ibi & ille. Nouem ferme sequuri sunt, quibus in illo limo profuit tenebris falsitatis, cum sæpè surgere conarer, grauius alliderer, volutatus sum: cum tamen illa vidua casta, pia, & sobria, quales amant, quidem spe alacrior, sed fletu & gemitu magis grior, non desineret omnibus horis orationum suarum de me plangere ad te: & intrabant meo spectum tuum preces eius, & me tamen dantebas adhuc volui & inuolui in illa caligine.

S. Augustinus Manichæus.

Et dedisti alterum responsum per factorem tuum, quendam episcopum, nutricum in re-

desia & exercitatum in libris tuis. Quem cum illa foemina rogasset, vt dignaretur mecum colloqui, & refellere errores meos, & dedocere me mala, ac docere bona (faciebat enim hoc si quos forte idoneos inuenisset) noluit ille, prudenter sane quantum sensi postea. Respondit enim, me adhuc esse indocilem, eò quod inflatus essem notitate hæresis illius, & nonnullis quæstiunculis iam multos imperitos exagitassem, sicut indicauerat ei. Sed sine, inquit, illum ibi, & tantum roga pro eo Dominum: ipse legendo reperiet, quis ille sit error & quanta impietas. Simul etiam narrauit, se quoque paruulum à seducta matre sua datum fuisse Manichæis, & omnes penè non legisse tantum, verum etiam scriptitasse libros eorum, sibi que apparuisse, nullo contra disputante, & conuincente, quòd esset illa secta fugienda: itaque fugisse. Quæ cum ille dixisset, atque illa nollet acquiescere, sed instaret magis deprecando, & vbertim flendo, vt me videret & mecum differeret, illo iam substomachâs tædio: Vade, inquit, à me, ita viuas: fieri enim nõ potest, vt filius istarum lachrymarum pereat. Quod illa ita se accepisse inter colloquia mecum recordabatur, ac si de cælo sonuisset.

S. Augusti-
nus lachri-
maru filius.

Ex libro 5.
cap. 8. 9.
& 10.

Egisti etiam mecum Domine, vt mihi persuaderetur Romam pergere, & potiùs ibi docere quod docebam Carthagine. Sed quare hinc abirem, & illuc irem, tu sciebas Deus, nec indicabas mihi nec matri, quæ me profectum atrociter planxit, & vsque ad mare sequuta est: sed sefellit eam violenter me tenentem, vt aut reuocaret, aut mecum pergeret: & finxi me amicum nolle deserere, donec vento facto nauigaret, Et mentitus sum matri, & illi matri, & euasi. Quia &

Mm 2

hoc

hoc tu dimisisti mihi misericorditer, seruans me
 ad aquis maris, plenum execrandis sordibus
 vsque ad aquam gratiae tuae, qua me abluto. siccarentur flumina maternorum oculorum, quibus
 pro me quotidie tibi rigabat terram sub ventu
 suo: & tamen recusanti sine me redire, vii per
 suasi, vt in loco qui proximus nostrae nauis,
 memoria beati Cypriani, maneret eo nocte. Sed
 in ea nocte clanculo ego profectus sum: illa autem
 tem remansit, orando & flendo. Et quid a te petebat
 Deus meus tantis lachrymis, nisi vt tangere
 me non sineres? Sed tu alte consulens & re
 audiens cardinem desiderij eius, no curasti, quod
 tunc petebat, vt in me faceres, quod semper petebat.
 Flauit ventus & impleuit vela nostra. Littus
 subtraxit aspectibus nostris. In quo mare illa
 insaniebat dolore, & quærelis ac gemitu implebat
 aures tuas, contemnentes ista cum de me cupiditatibus
 meis raperes ad finiendas ipsas cupiditates, & illius
 carnale desiderium nostro dolorum flagello vapularet.
 Amabat enim secum praesentiam meam more matrum, sed
 multis multo amplius. & nesciebat, quid tibi gaudiorum
 facturum esses, de absentia mea. Nesciebat, ideo flebat
 & eiulabat, atque illis clamoribus arguebatur rea reliquiarum
 Euz, cum gemitu quærens, quod cum gemitu pepererat.
 Sed tamen post accusationem fallaciarum & crudelitatis
 meae, conuersa rursus ad deprecandum te pro me, abiit ad solita,
 & ego Romam.

Et ecce excipior ibi flagello aegritudinis corporalis.
 & ibam iam ad inferos, portans euila quae comiseram
 & in te, & in me, & in alios. Quia & grauius super
 originalis peccati vinculum, quo omnes in Adam morimur.
 Non enim quicquam

quam eorum mihi donaueras in Christo, nec
 soluerat ille in carne sua inimicitias, quas tecū
 contraxeram peccatis meis, Quomodo enim eas
 solueret in cruce pharasma, quod de illo cre-
 dideram? Quam ergo falsa mihi videbatur mors
 carnis eius, tam vera erat animæ meæ: & quam
 vera erat mors carnis eius, tam falsa vita animæ
 meæ, quæ id nō credebat Et ingrauescentibus fe-
 bribus, iam ibam & peribam. Quo enim irem,
 si tunc abirem hinc, nisi in ignem atq; tormenta
 digna factis meis, in veritate ordinis tui? Et illa
 hoc nesciebat, & tamē pro me orabat absens. Tu
 autē ubiq; præsens, ubi erat exaudiebas eā. & erā v-
 bi miserebaris mei, vt recuperarē salutē corpo-
 ris mei adhuc insanus corde sacrilego. Neq; .n.
 desiderabā in illo tanto periculo baptismum tu-
 um, & melior eram puer, quandō illum de ma-
 terna pietate flagitavi, sicut iam recordatus at-
 que confessus sum: sed iam in dedecus meum
 creueram, & consilia medicinæ tuæ demens ir-
 ridebam, qui me non fuisti talem bis mori. Quo
 vulnere si feriretur cor matris, nunquā sanare-
 rur. Non enim satis eloquor, quod erga me ha-
 bebat animi, & quāto maiore sollicitudine par-
 turiebat me spiritu, quā carne pepererat. Non
 itaque video quomodo sanaretur, si mea talis il-
 la mors trāsuerberasset viscera dilectionis eius.
 Et ubi essent tantæ preces, & tam crebræ sine in-
 termissione? Nusquā nisi ad te. An verò tu De-
 us misericordiarum sperneres cor contritum &
 humiliatum viduæ castæ ac sobriæ, frequentan-
 tis eleemosynas, obsequentis atque seruientis
 Sanctis tuis, nullum diem prætermittentis obla-
 tionem ad altare tuum, non ad vanas fabulas &
 aniles loquacitates, sed vt te audiret in tuis ser-

M m 3

moni-

S. Monica
virtutes.Missæ quo-
tidianæ, etiā
antiquitas.

monibus, & tu illam in suis orationibus: Huius
 ius ne tu lachrymas, quibus non à te aurum &
 argentum petebat, nec aliquod mutabile aut
 volubile bonum, sed salutem animæ filij sui
 cuius munere talis erat, contemneres, & respice-
 leres ab auxilio tuo? Nequaquam Domine, imo
 verò aderas & faciebas ordine, quo prædi-
 naueras esse faciendum, Absit, vt tu falleres
 in illis visionibus & respõsibus tuis, quæ iam com-
 memorauit & quæ non memorauit, quæ illi
 deli pectore petebat, & semper orans, tanquam
 chyrographa tua ingerebat tibi, Dignaris enim
 quoniam in seculum misericordia tua, eis, quibus
 omnia debita dimittis, etiam promissibus
 tuis debitor fieri. Recreasti me ab illa
 rudine, & saluum fecisti filium ancillæ tuæ,
 interim corpore, vt esset, cui salutem meliorem
 atque certiorẽ dares.

Ex lib. 6. C. 6.
 fest. cap. 1.
 & 2.

Spes mea à iuuentute mea, vbi mihi erat, &
 quò recesseras? An verò non tu feceras me, & dis-
 creueras me à quadrupedibus & volatilibus co-
 li? Sapiëntiorem me feceras, & ambulabam per
 tenebras & lubricum & quærebam te foris me
 & non inueniebam Deum cordis mei, & ventis
 in profundum maris, & diffidebam & desperabam
 de inuentione veri. Iam venerat ad me mater po-
 rate fortis, terra mariq; me sequens, & in pericu-
 lis omnibus de te secura. Nam & per maria dis-
 crimina, ipsos nautas consolabatur, à quibus
 rudes abyssi viatores, cum perturbantur, com-
 lari solent, pollicens eis peruentionem cum sa-
 lute: quia hoc ei tu per visum pollicitus erat.
 Et inuenit me periclitantem quidem graui
 desperatione indagandæ veritatis. Sed cum
 ei cum indicassem, non me quidem iam videret.
 Manichæus

S. Monica
 venit Romam
 ad S. Augustinum.

Monichæum, sed neque Catholicum Christianum, non quasi inopinatum aliquid audierit, ex illius lætitia, cum iam secuta fieret ex ea parte miseria mea, in qua me tanquam mortuum, sed resuscitandum tibi, flebat & feretro cogitationis efferebat, ut diceret filio viduæ: Iuuenis, tibi dico surge, & reuiuisceret & inciperet loqui, & redderes eum matri suæ. Nulla ergo turbulenta exultatione exultauit cor eius, cum audisset ex tanta parte iam factum, quod tibi quotidie plangebat, ut fieret, veritatem me nondum adeptum, sed falsitati iam ereptum; imò verò quia certa erat, & quod restabat te daturum, quod totum promiseras, placidissimè & pectore pleno fiducia respondit mihi, credere se in Christum, quod prius quam de hac vira emigraret, me visura esset fidelem Catholicum; & hoc quidem mihi, tibi autem fons misericordiarum preces & lacrymas desiores, ut accelerares adiutoriū tuū, & illuminares tenebras meas, & studiosius ad ecclesiā currerē, & in Ambrosij ora suspenderer, ad fontem salientis aquæ in vitam æternam. Diligebat autē illum virum sicut Angelum Dei, quod per illum cognouerat, me interim ad illam ancipitem fluctationē iam esse perductum, per quam transcurum me ab ægritudine ad sanitatem, intercurrente acriore periculo, quasi per accessionem, quam criticam medici vocant, certa præsumebat.

Itaque cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes & panem & merum attulisset, atque ab ostiario prohiberetur, ubi hoc episcopum vetuisse cognouit, tam piè atque obedienter amplexa est, ut ipse mirarer, qui tam facile accusatrix potius cōsuetudinis suæ, quam

Lac. 2.

s. Monica
cur amarit
S. Ambro-
sium.

disceptatrix illius prohibitionis effecta sit. Non enim obfidebat spiritum eius vinolentia, eamque stimulat in odiū veri amor vini, sicut ple-rosq; mares & foeminas, qui ad canticum sobrietatis, sicut ad potionem aquatam madidi, nauis-ant. Sed illa cum attulisset canistrum cum solenibus epulis prægustandis atque largiendis, plus etiam quam vnum pocillum pro suo palato sitis sobrio temperatum, vnde dignationem sumeret, non ponebat. Et si multæ essent, quæ illo modo videbantur honorandæ memoriæ defunctorum, idem ipsum vnum, quod vbiq; poneretur, cum ferebat, quo iam nō solum aquatissimo, sed etiam tepidissimo cū suis præsentibus per sortitiones exiguas partiretur: quia pietatē ibi quæ-ibat, nō voluptatē. Itaq; vbi cōperi, à p̄claro predicatore atq; antistite pietatis præceptū esse, illa nō fieri, nec ab eis qui sobriè facerēt, nē vlla occasio se ingurgitādi daretur ebriosis, & quia p̄ræta- lia superstitioni gētiliū essent similima, abstinuit se libentissimè, & pro canistro plenis terrenis fructibus, plenum purgatoribus votis pe-ctus ad memorias martyrum afferre dicerat, ut & quod posset, daret egētibus, & si cōmunitio Dominici corporis illic celebraretur, cuius passionis imitatione immolati & coronati sunt martyres. Sed tamē videtur mihi Domine Deus me, & ita est in cōspectu tuo de hac re cor meū, non facile fortassè de hac amputanda consuetudine, matrem meam fuisse cessurā, si ab alio pro-beretur, quem nō sicut Ambrosium diligebat, quem propter salutē meam maximè diligebat, eam verò ille propter eius religiosissimam con-uersationem, qua in bonis operibus tam feruēt spiritu si equentabat ecclesiam, ita ut sapē erumpere-

S. Ambrosij
encomium.

peret, cum me videret in eius prædicatione, tunc mihi, quod talem matrem habere sciam qualem illa me filium, qui dulcius illis omnibus, & inueniri posse viam vitam me putabam.

Atque interea mater ingressa est, qua ad vos, quid promouissimus: nam & enota erat. Cuius & ingressum & rogati scribi nostro more iussissem: Quid agitur, nunquid in illis, quos legitis libris, minas unquam audiui in hoc genus dicitur introducat; Cui ego: Non valeo quam, superborum imperitorumque qui similiter in legendos libros, atque tantos homines irruunt. Non enim quales ipsi, sed qualibus induci vestita pompa rerum fortunæque præsumunt. Mei autem libri, si quorum forte non sint, lectoque meo nomine non dicitur quis est? codicemque proiecerint: non vel nimium studiosi, contemptum minis intrare perrexerint: me tephantem non molestè ferent, nec ceterorum, quorum meis litteris sermo non tulle cõtemnent. Nec deerit, mihi hominum genus, cui plus placeat huiusmodi philosophari, quam si quicquid utilitatis aut grauitatis inuenirent. Sunt apud veteres philosophia tua mihi plurimè placet. Atque ignores, hoc Græcè verbū quod nominatur, Latinè amor sapientie, etiam diuinæ Scripturæ, quod amplecteris, non omnino philosophos huius mundi euit.

M m

ne, gratiam, ne vitabam vitam mi-

stuitque
quæstio
onè cum
is, inquit,
etiam fœ
isputatio
curo in
ie iudicia,
que in salu
n cogitant,
us sint; quã
lgeant, &c.
ianus tetige
ixerint, Iste
sed vel curi
a vilitate li
um philoso
quæquam isto
miscetur, for
crede, tale ho
oc ipsum, quia
hic aliud aut
rit. Nã & fœ
hata, & philo
Nã ne quid ma
od philosophia
tiæ dicitur. Vn
tas vehementer
hilosophos, sed
indos atque irri
dendos

Ex lib. 1. de
Ordine cap.
11.

Philoso
phia.

5

Philosophi
quinam in
scripturis
reieci.

544

dendos est
philosophi
aliud, quàm
rem te igitur
ameres : ne
diocriter a
quantum m
multò plus
quantum me
feceris, ut ia
nec ipse mo
limum est, hoc
philosophia
ne me non lib
Hic illa cum t
tantum menti
multa nos verb
essent, & iam li
liqua forent, pl
ut meo stomach

Ex lib. 9. Cō.
scilicet.

Annus erat, at
na Valentini
Ambrosium per
fuerat seducta ab
ecclesia, mori pa
tuo. Ibi mater me
vigiliarum prima
uebat. Nos adhuc
citabamur tamen
ta. Tunc hymni &
morem Orientali
roris tadio contab
lo in hodiernum r
omnibus gregi

VITA S. MONICAE

te præcipiunt. Nam quisquis omne
iam fugiendam putat, nihil nos ve
n non amare sapientiam. Contemne
ur in his litteris meis, si sapientiam
n autem contemnerem, si eam me
nares : multò minus, si tantum
e, amares sapientiam. Nunc cum ei
quàm me ipsum diligas, & meum
diligas, cumque in ea tantum pro
m nec cuiusvis commodi forma
rtis, quod viris doctissimis esse
rrore deterrearis, quam hominum
arcem omnes esse confiteatur
enter tibi etiam discipulo
landè ac religiosè nunquam me
um esse dixisset, & videretur
a fuisse, ut neque scriberetur
bri modus esset, neque tabula
acuit quæstionem differri : si
o parcerem.

te non multò amplius, cum
regis pueri mater, hominem
equeretur hæresis sue causa
Arianis. Excubabat pia
irata cum Episcopo suo
a, ancilla tua sollicitudine
s partes tenens orationibus
frigidi à calore spiritus
uitate at conita acque
psalmi ut canerentur, ser
um partium, ne populus
esceret, institutum esse
tentum, multis iam ve
nis. R. n. 1222

tantibus.
aperui
Poculij &
pra in the
portuè p
miam, l
fissa di
brosiana
verabant
sanabant
cecus ciu
voluta
differ, ex
rogant. C
sudio t
suo tuo m
cit, at que
Indè fam
lucentes,
dendi lan
tamen fur
meas. Et
guentoru
ideo plus
rum, olim
quantum p
Qui ha
sociali ne
municipio
prior nobi
relicta mil
mul eram
quarebam
ret seruien
parica. Et c

Inuenta cor-
pora integra
SS. Geruasij
& Protasij.

tribus. Tūc memorato antistiti tuo, per visum
aperuisti, quo loco laterent martyrum corpora
Protasij & Geruasij, quæ per tot annos incorru-
pta in thesauro secreti tui recōdidideras, vndē op-
portunē promeres, ad coërcendam rabiem foe-
mineam, sed regiam. Cū enim propalata & ef-
fusa digno cum honore transferrentur ad Am-
brosianam basilicam, non solum quos immundi
verabant spiritus, confessis iisdem dæmonibus
strabatur: verum etiam quidam plures annos
cæcus cuius, ciuitatiq̄ue notissimus, cū populi
tumultuantis lætitiæ causam quæsisset atque au-
didisset, enlinit, eoq̄ue se vt diceret suum ducem
rogauit. Quō perductus, impetrauit admitti, vt
sudario tangeret feretrum preciosæ in conspe-
ctu tuo mortis sanctorum tuorum. Quod vbi fe-
cit, atque admouit oculis, confestim aperti sunt.
Indē fama discurrens, inde laudes tuæ feruentes
lucentes, indē illius inimicæ animus, etsi ad cre-
dendi sanitatem non applicitus, à persequendi
tamen furore compressus est. Gratias tibi Deus
meus. Et tamen tunc cū ita fragraret odor vn-
guentorum tuorum, non currebamus post te: &
ideo plus stebam inter cantica hymnorum tuo-
rum, olim suspirans tibi, & tandem respirans,
quantum patet aura in domo foenea.

Psal. 115.

Cæcus sana-
tur ad SS.
Geruasij &
Protasij.

Cant. 1.

Qui habitare facis vnanimis in domo, con-
sociali nobis & Euodium iuuenem ex nostro
municipio. Qui cū agens in rebus, militaret,
prior nobis ad te conuersus est & baptizatus, &
relicta militia seculari, accinctus est in tua. Si-
mul eramus, simul habitabamus placito sancto;
querabamus, quisnam locus nos vtiliùs habe-
ret seruientes tibi; pariter remeabamus in A-
panicæ. Et cū ad ostia Tiberina essemus, mater
defun-

Psal. 67.
Cap. 3.

Obitus S.
Monicæ.

546

VITA S. MONICAE

defuncta est. Non præteribo quicquid mihi an-
ma parturit de illa famula tua, quæ me partu-
riuit: & carne, vt in hanc temporalem, & corde
vt in æternam lucem nacerer. Non eius, sed tua
dicam dona in ea: neque enim seipsam fecerat,
aut educauerat seipsam. Tu creasti eam, nec pa-
ter nec mater sciebat, qualis ex eis fieret illa. Et
erudiuit eam in timore tuo virga Christi tui, re-
gimen vnici filij tui in domo fideli, bono mem-
bro Ecclesiæ tuæ. Nec tantam erga suâ disciplinam
diligentiam matris prædicabat, quantam famula
cuiusdam decrepita, quæ patrem eius infan-
tem portauerat, sicut dorso grandiuscularum puellarum
paruuli portari solent. Cuius rei gratia, &
propter senectam ac mores optimos, in domo
Christiana satis à dominis honorabatur. Vnde
etiam curam Dominicarum filiarum commissa
sibi diligenter gerebat, & erat in eis correpti-
dis cum opus esset, sancta seueritate vehemens
atque in docendis sobria prudentia. Nam extra
præter illas horas, quibus ad mensam parentum
moderatissimè alebantur, etiamsi exardesceret
siti, nec aquam bibere sinebat, præcauens con-
suetudinem malam, & addens verbum san-
ctum. Modò aquam bibitis, quia vinum in potestatem
habetis: cum autem ad maritos veneritis, sub-
iugum dominæ apothecarum & cellariorum, aqua loco
debit, sed mos potandi præualebit. Hac ratione
præcipiendi, & auctoritate imperandi, frangebatur
audacitatem tenerioris ætatis, & ipsam puellari-
tatem formabat ad honestum modum, vt iam non
liberet, quod nec deceret. Et surrepleta me
cut mihi filio famula tua narrabat, surrepleta me
vinolentia. Nam cum de more tanquam puella lo-
bria iuberetur a parentibus de cuppa vinum de-
pro

Sapiens di-
ctum vetulæ.

promere, submisso poculo. qua desuper patet, potiusquam in lagunculam funderet merum, primoribus labris sorbebat exiguum, quia non poterat amplius sensu recusante. Non enim vlla temulenta cupidine faciebat hoc, sed quibusdam superfluentibus ætatis excessibus, qui ludicris motibus ebulliunt & in puerilibus animis maiorum pondere premi solent. Itaque ad illud modicum quotidiana modica addendo, quoniã qui modica spernit paulatim decedit, in eam consuetudinem lapsa erat, vt propè iam plenos metro caliculos inhianter hauriret. Vbi tunc sagax anus, & vehemens illa prohibitio? Nunquid valebat aliquid aduersus latentem morbum, nisi tua medicina, Domine, vigilaret super nos? Absente patre & matre & nutritoribus, tu præsens qui creasti, qui vocas, qui etiam per præpositos homines boni aliquid agis ad animarum salutem, quid tunc egisti Domine Deus meus? Vnde curasti? vnde sanasti? Nonne protulisti durum & acutum ex altera anima conuictum, tanquam medicinale ferrum, ex occultis prouisionibus tuis, & vno ictu putredinem illam præscidisti? Ancilla enim cum qua solebat accedere ad cuppam, litigans cum domina minore, vt fit, sola cum sola, obiecit hoc crimen amarissima insultatione vœas meribibulam. Quo illa stimulo percussa, respexit fœditatem suam, confestimque damnata atque exiit. Sicut amici adulâtes peruertunt, sic inimici litigantes plerunque corrigunt. Nec tu quod per eos agis, sed quod ipsi voluerunt, retrahis eis.

Mala cõsuetudo etiam in minimis, nisi mox reprimatur, ad peiora adducit.

Nota.

Cap. 9.
S. Monica vt in matrimonio se gessit.

Educata itaque pudicè ac sobriè, potiusque à subdita parentibus, quàm à parentibus tibi, vbi plenis annis nubilis facta est, tradita viro seruiuit

uiuit veluti Domino. & fategit eum lucrati
 loquēs te illi moribus suis, quibus eam polle
 faciebas, & reuerenter amabilem atque mirabi
 lem viro. Ita autem tolerauit cubilis iniuriam,
 nullam de hac re cum marito haberet
 similitatem. Expectabat enim misericordiam
 super eum, vt in te credens castificaretur. Irato
 rō ille sicut beneuolentia præcipuus, ita in
 uidus. Sed nouerat hæc non resistere irato
 non tantum facto, sed ne verbo quidem; irato
 rō refracto & quieto, cum opportunum
 rationem facti sui reddebat, si forte ille
 deratius motus fuerat. Deniq; cū matronarum
 tæ, quarum viri mansuetiores erant, populi
 vestigia etiam dehonestata facie gereret, hæc
 amica colloquia illæ arguebant maritum
 tam; hæc earum linguam, veluti per iocum
 uiter admonens, ex quo illas tabulas, que
 moniales vocantur, recitari audissent, tanquam
 instrumenta, quibus ancillæ factæ essent, de
 tare debuissent: proindè memores conueniens
 superbire aduersus dominos nõ oportere. Quæ
 que mirarentur illæ, scientes quam ferocem
 ingem sustineret, nunquam fuisse audientem
 aliquo indicio claruisse, quod Patricius cecidit
 vxorem, aut quidd à se inuicem vel vnum
 domestica lite dissenserint, & causam fami
 litem quærent, docebat illa institutum sui
 supra memorauit. Quæ obseruabatur, experte
 tulabantur: quæ non obseruabant, subie
 bantur. Socrum etiam suam primò susurrantium
 larum ancillarum aduersus se irritam, de
 cit obsequijs, perseuerans tolerantia & mansue
 tudine, vt illa vltro filio suo medias linguarum
 mularum proderet, quibus inter se &

domestica turbabatur, expeteretque vin-
 tate posteaquam ille & matri obtempe-
 rans familiæ disciplinam, concordia si-
 mulans, proditas ad prodentis arbitrium
 consulens, proditas ad prodentis arbitrium
 verbis coercuit, promisit illa talia de se
 sperare debere, quæcumque de sua nu-
 mero placeret, mali aliquid loqueretur: nu-
 quid audente, memorabili inter se benevol-
 tate vixerunt. Hoc quoque illi bono ma-
 gno tuo, cuius utro me creasti, Deus meus, mi-
 nus græde donaueras, quod inter dissidentes atque di-
 scordes qualiter liber animas, ubi poterat tam se præ-
 bebatur pacifica, ut cum ab utraque multa de inui-
 ce audiret amara, quæ sol et eructare tur-
 gens atque indiget, discordia, quæ dicitur præsentia a-
 mica de absentibus inimica per acida colloquia cru-
 delitas exhalatur, in diorum, nihil tamen alteri
 de altera proderet, nisi quod ad eas reconcilian-
 das valeret. Denique et etiam virum suum iam in
 extrema vita tempora. Si eius, lucrata est tibi, ne
 in eo iam fidei planxerit, quod in non dū fidei te-
 lerauerat. Erat enim se tua seruatorum tuorum. Quis
 quis enim eorum nouerit eam, multum in ea
 laudabat, & honorabat & diligebat te: quia sen-
 tiebat præsentiam tuam in corde eius, sanctæ cõ-
 uersationis fructibus testibus. Fuerat enim vnus
 viri vxor, mutuam vicem parentibus reddiderat,
 domum suam pie tractauerat, in operibus bo-
 nis testimonium habebat. Nutrierat filios to-
 tios eos parturiens, quoties ab te deuiare cerne-
 bas. Postremò nobis Domine omnibus, qui ex
 munere tuo finis loqui seruis tuis, qui ante dor-
 mitionem eius in te iam consociati vinebamus,
 percepta gratia baptismi tui, ita curam gessit,
 quasi omnes genuisset: ita seruiuit, quasi ab om-
 nibus genita fuisset.

Immi-

Inter discor-
 des ut pacē
 sit ita sit cõ-
 si liare.

Patritius S.
 Monica o-
 pera credit
 in Christū.

1. Tim. 5a

Cap. 10.

In nomine autem die, quo ex hac vita exiit, quem diem tu noueras, ignorantibus tuis, prouenit erat, ut credo, procurante te occurrentibus modis, ut ego & ipsa soli starem, inuenientes ad quandam fenestram, vnde hortus deum, quia nos habebat, prospectabatur, apud ostia Tiberina, vbi remoti à turbis itinere labore, instaurabamus notationi. Colloquebamur ergo soli & prae teritis obliuiscetes, in ea, o extenti, quae eramus inter nos veritatem, quia tu es, qualis futura Sanctorum, quam nec oculi audiuit, nec in cor hominis habamus ore cordis in super fontis vitae, qui est apud te. Stro aspersi, quoquo modo mus. Cuiusque ad eum tur, ut carnalium sensu bet, in qua talibet luciditate non comparatione, sed in ratione quidem digna videretur, non ardente iore effe tu in idipsum, perimus gratiam et incta corporalia, vnde Sol & Luna & stella lucent super & c. Dicebamus talia, etsi non isto modo verbis, tam enim Domine, tu scis quod illa talia loque remur, & mundus iste non habet vilesceret cū omnibus delectat tunc ait illa: Fili, quantum ad me re iam delector in hac vita. Quid huc huc, & cur huiusmodi nescio, immo consumptum erat propter quod aliquantulum immorari cupiebam, vnde licum Christi stantem viderem, priusquam

Phipp. 3.

Isaiz 64.

Psalmo 33.

cumulatius hoc mihi Deus meus praestitit,
 vite contempta etiam felicitate terrena, seruum
 nus videam. Quid hic facio?

Ah haec ei quid responderim, non satis recolo. *Cap. 15*

Tum interea vix intra quinque dies, aut non multo amplius decubuit febris. Et cum aegrotaret, quodam die defectum animae passa est, & paululum subtracta a praesentibus nos concurrimus, sed cito reddita est sensui, & adspexit adstantes me & fratrem meum, & ait nobis quasi quaerenti similis: Vbi eram? Deinde nos intuens moerore attonitus: Poneris hic, inquit, matrem vestram? Ego silebam & fletum frangebam. Frater autem meus quidam locutus est, quo eam non peregre, sed in patria defungi tanquam feliciter optaret. Quo audico, illa vultu anxio reuerberans eum oculis, quod talia saperet, atque inde me intuens: Vide, ait, quid dicit. Et mox ambobus: Ponite, inquit, hoc corpus vbi curam; nihil vos eius cura conturbet. Tantum illud vos rogo, ut ad domini altare memineritis mei, ubi fueritis. Cuius sententiam verbis, quibus poterat explicasset, conticuit, & ingrauescente morbo, exercebatur. Ego vero cogitans dona tua

Deus meus inuisibilis, quae immittis in corda fidelium tuorum, & proueniunt inde fruges admirabiles, gaudebam & gratias agebam tibi, reuelans quod noueram quanta cura semper astuisset de sepulcro, quod sibi prouiderat, & prouiderat iuxta corpus viri sui. Quia enim valde concorditer vixerant, id etiam volebat, ut est animus humanus minus capax diuinorum, ad iungi ad illam felicitatem, & commemorari ad hominibus, concessum sibi esse post transmarinam peregrinationem, ut coniuncta terra amorum coniugum terram tegeretur. Quando au-

Memoria
 defunctorum
 in Missa.

N 2 tena

tem ista inanitas plenitudine bonitatis tue ceperat in eius corde non esse, nesciebam, & letabar admirans quod sic mihi apparisset: quam & illo sermone nostro ad fenestram, cum dixit: iam quid hic facio? non apparuit debere in patria mori. Audiui etiam postea quodam, cum Ostijs essemus, cum quibusdam amicis matris materna fiducia colloquebatur quodam modo de contemptu vitæ huius, & bono mortis, vixisse non aderam; illisque stupentibus virtutem foeminae, quam tu dederas ei, quaerentibusque utrum non formidaret tam longè à sua civitate corpus relinquere: Nihil, inquit, longè est Deo neque timendum est, nè ille non agnoscat tempore seculi, vnde me resuscitet. Ergo die natalitatis suæ, quinquagesimo & sexto ætatis suæ, illa religiosa & pia corpore soluta est.

Obitus S.
Monicae.

Premebam oculos eius, & consuebam in precordia mea mœstitudo ingens, & transibebat in lachrymas, ibidemque oculi mei, violento animi imperio resorbentem fontem suum vique ad siccitatem, & in tali luctamine valde mihi mihi erat. Tum verò ubi efflauit extremum spiritum, puer Adeodatus exclamavit in planctu, atque ab omnibus nobis coercitus tacuit. modo etiam meum quiddam puerile, quod dicebatur in fletu, iuuenili voce cordis coarctabatur & tacebat. Neque enim decere arbitrabatur funus illud questibus lachrymosis, gemitibusque celebrare: quia his plerumque solet deplorari quædam miseria morientium, aut quasi quædam nimoda extinctio. At illa nec miserè moriebatur, nec omninò moriebat. Hoc & documentis morum eius & fide non ficta, rationibusque certis tenebamus.